

Iz celega sveta.

Vsled sinove neprevidnosti mati ustreljena. 25-letni Franc Kesner iz novomeške okolice je kupil meseca februarja v Kasteljevi trgovini v Kandiji pri Novem mestu na Kranjskem samokres, kaliber 9 mm. Samokres je shranjeval v omari in ga skrival pred ženo. Samokres je kupil zato, ker se je bal napada, ker v obližju dela mnogo tujih delavcev pri gradnji železnice, on sam pa kot zidar hodi z dela pozno v noč domov. Dne 8. maja pa je šel s sosedom v Semič na semenj. Samokres je pustil v omari, visečega na žeblju, omaro pa odprto. Sestri se je čudno zdelo, kaj ima brat tako skrivnega v omari. Odprla je omaro in našla pod obleko samokres. Ko je samokres v roki ogledovala, prišel je njen oče Jože Kesner in jo karal, naj pusti bračovo stvar pri miru, da mu kaj ne pokvari. Oče je vzel samokres v roko in ga ogledoval. Mati, 62letna Marija Kesner, pa je sedela na pragu in lupila krompir. Ko je tako 70letni starček, mož Marije, ogledoval čudno sestavo samokresa, napel je tudi petelina in samokres se je sprožil ter je predrla krogla starki desno ustnico, izbila ji nekaj zob, šla skozi sredino jezika v grlo in tam občila. Nezavestna se je zgrudila starka na tla. Strel je privabil sosedo, kateri so slišali, kako je karala hči očeta z besedami: „Jezus, Marija, oče, kaj ste storili!“ On ji je pa obupno odvrnil: „Kaj sem jaz vedel, da strelja.“ Med tem je starka že umrla. Oče in hči pa sta hotela prikriti nesrečo in zato sta došlim pripovedovala, da je mater zalila kri. Mrtvoogledu sta isto povedala, seveda ta jima je to verjel in ženo so pokopali. Čez 10 dni pa je bila obča govorica, da je sija mater ubil — ustrelil. To je izvedelo orožništvo in naznanilo državnemu pravdnstvu, katero je pustilo nesrečnico izkopati in zdravniško pregledati. Zdravnik sta izjavila, da je bila starka iz neposredne bližine ustreljena in našla kroglo v tilniku. Vzlic temu sta Kesnerjeva še vedno dejanje tajila. Slednjič je pa 70letni starček obupano priznal gori opisano nesrečo.

Vojak ustreljen pred celim polkom. Dne 24. maja so v Amiensu ustrelili na dvorišču vojašnice kirazirja Aufraya v navzočnosti celega polka. Povzročil je roparski napad na nekega podčastnika. Njegov sokrivec je bil obsojen na dosmrtno prisilno delo. Predno so ga usmrtili, so ga na dvorišču vojašnice degradirali.

Strela razdejala zvonik. V nedeljo, dne 5. maja ob ¼4. uri popoldne, je udarila strela v starodavno cerkev sv. Petra v Gornjem Mokronogu na Kranjskem. Treščilo je v zvonik. Streha zvonikova je ostala nepoškodovana, a zidovje je pa tako razruvano, da se utegne podreti cel zvonik. Strela je vrgla veliko ka-

menja iz zvonikovega zidovja, ki je deloma razbilo opeko, deloma pa zletelo na cesto, ki je 20 metrov oddaljena od zvonika. V cerkvi je razbila strela vrata, poškodovala tlak in se v bližini velikega oltarja izgubila pod zidom v zemljo. Okna v cerkvi so od puha skoro vsa potrta.

Poizkušen samomor jetnika v vlaku. 16letni Friderik Lovre je bil nedavno obsojen v Novem mestu na 2 meseča ječe. Iz ječe pa je ušel in se klatil pet tednov po svetu, ne da bi ga bili izsledili. Končno je prišel zopet nazaj v roke pravici in ga je spremljal orožnik v Novo mesto, da bi prestal še nadaljno kazen. V vlaku pa je pri Grosupljem izpil malo stekleničico, ki jo je imel napolnjeno s špiritom in mišnico, da bi se zastrupil. Orožnik pa ga je s prihodnjim vlakom odpeljal nazaj v Ljubljano in ga oddal v deželno bolnišnico.

Sredstvo proti kugi-slinovki. Berolinski list „Deutsche Tageszeitung“ poroča: Pripravljaalec zdravil nekega zdravilnega zavoda deželnega vseučilišča Rostock, Viljem Grugel, je po daljšem razmišljanju vzgojil v glivicah povzročevalca kuge na gobcu in parkljih. Iz pokončanih glivic so dobili posebno sredstvo, ki se vcepi živalim ter jih s tem pripravi proti slinovki. S tem sredstvom se ne zdravi bolne živine, temveč se samo obvaruje zdrava živina pred kugo. Poskusi na goveji živini so se baje popolnoma posrečili.

Svojo mater umoril. Iz Krakova v Galiciji poročajo: V vasi Olsa se je zgodil sledeči zločin. V prepiru je 24letni delavec Janez Sobieraj zabodel svoji materi velik kuhinjski pož v prsi. Mati se je mrtva zgrudila. Dvema majhnima sestrami, ki sta bili navzoči pri umoru, je morilec zagrozil, da ju umori, če komu kaj povešata. Sobieraj je nato vlomil v omaro ter ukradel ves denar matere. Šel je nato v gostilno, kjer so ga še-le čez 5 ur prijeli. Ko mu je rekel orožnik, da ga čaka smrtna kazen, je odvrnil: „Sedaj vsaj vem, zakaj bom obešen.“

Prebrisan kmet. Nek nemški kmetič je šel v Bazel na Švicarskem na semenj, kjer je prodal vse, kar je pripeljal na semenj. Od izkupitka si je kupil vsakovrstnih lepih in koristnih stvari, kakor smodke, meso in par klobasice. Vse to je spravil na svoj voziček. Ko se je vračal domov, si je privoščil še par kozarčkov vinca. Ta trenotek pa je porabila neka kmetica, ki je nesla jajca v mesto na semenj. Ko je zagledal kmetič svoj voziček prazen, je sklenil, da se mašuje, in sicer bridko mašuje. Hitel je k carinskemu uradu, mimo katerega bi morala iti kmetica, ter jo ovadil. Z največjo slastjo so prijeli carinski uradniki kmetico ter ji nadiktirali 2 marki in 80 pfenigov. Nato je pa izvršil kmetič glavni del svojega maševanja. Onstran carinskega urada je počakal kme-

tico ter odvezel kmetici zacaripjeno blago. Kmetica ni napravila kaj veselega obraza, tem bolj se je pa veselil kmetič.

Preprečen napad na bulgarskega kralja. Policiji se je posrečilo, da je zaprla nevarnega anarhista, ki je že tri leta zasledoval bulgarskega vladarja, da ga usmrti. Nevarni anarhist se zove Popnaidenov, je še mlad in je bil že pred tremi leti obsojen na 9-letno ječo, ker je nameraval napasti bulgarskega vladarja, a je ušel iz ječe. Pred tednom je došel v Varso in je prosil turškega konzula za denarno podporo, da more svoj nameravani napad izvršiti. Konzul je obvestil orožništvo o nameravanem napadu, na kar je Popnaidenov še z enim pomočnikom orožništvo prijelo. Popnaidenov je nameraval usmrtiti bulgarskega kralja že 29. t. m.

Človeška kri na prodaj. Več kakor 150 siromahno oblečenih mož je oblegalo nedavno Lebanon-bolnico v Novem Jorku, da si dajo proti plačilu odškodnine v znesku 25 dolarjev nastavit kri. Brali so oznake v listih, da se išče zdrav mož, ki bi dal proti plačilu 25 dolarjev svojo kri za prenos na drugo osebo. Zdravniki so potrebovali kri za neko gospodično Herman, staro 32 let, ki je izgubila pri neki nesreči preveč krvi.

Prva vlita hiša na Francoskem. Kakor znano, je sloviti ameriški iznajditelj Edison prvi sprožil misel, da naj bi se hiše vlivale iz betona. Te vlite hiše imajo to prednost, da so jako poceni in da se jih more zgraditi v najkrajšem času. Kakor poročajo listi, delajo v Saint Denisu, v bližini Pariza, prve poizkuse, postaviti tako vlito hišo.

Boj med kmeti. V noči pred Binkoštno nedeljo je prišlo blizu Isole v Istri med kmeti iz Sarega in Kosterlaga do pravcate bitke. Blizu Isole so se sešli kmetje iz Sarega s kmeti iz Kasterlaga. Med obema krajema je že staro sovraštvo. Kmalu se je razvil hud prepir, na kar je gostilničar odpravil kmete iz Kosterlaga; ti so že naprej zmerjali. Kmetje iz Sarega so hiteli na cesto za njimi in prišlo je do hudega boja. Slišali so se strelji. Kmet Alojz Germanis je obležal mrtev; začela sta ga dva strela v srce. Orožniki so prijeli šest fantov iz Sarega in jih izročili sodišču v Piranu. Razljučen množica jih je hotela v Isole linčati in so orožniki le z največjim naporom to preprečili.

Pred oltarjem se je skesala. V Paglanu na liško-dalmatinski meji se je v pravoslavni cerkvi vršila poroka. Ko pa bi imela nevesta reči „da“, je odločno in krepko izustila „ne“. Navzoči svatje so začeli prigovarjati nevesto, naj se uda, a ona ni hotela. Pred oltarjem je nastal nemir in prepir in nevesta bi bila kmalu tepena. Izjavila je, da so jo stariši prisilili v zakon, ker je ženin bogat.

PODLISTEK.

Matija Ahacel,

Slovenecv imeniten rojak in pisatelj.

(Anton Martin Slomšek Drobničec, 1. 1847, str. 117, sl.)

Največja sreča hiše je dober gospodar, o katerem se reče: ta mož skrbi za vse. Domači in sosedje ga zelo čislajo, rekoč: To so naš oče. Vsakemu ve dober mož dati dober svet, vsakemu pomagati in po vsej soseski velja njegova beseda. Srečen kraj, ki ima takega moža. O njem pravi sveti Duh: „Pravičen navdi svoje srce, da čuje ob zori pri Gospodu, ki ga je ustvaril. In ako bo najvišjemu Gospodu dopadlo, ga bo napolnil z duhom razumnosti, in on bo kakor dež izlival besede svoje modrosti. Veliko jih bo hvallilo njegovo modrost, ki ne bo nikoli pozabljena. Njegov spomin ne bo prešel in po njegovem imenu se bo povpraševalo od naroda do naroda.“

Takega vrliga moža je imela tudi Koroška, in lansko leto (1846) ga je za nas še prehitro pokopalo. Bili so rajni Matija Ahacel, svoje domače dežele skrben oče in svojega ljudstva srečen prijatelj, da je malo takih. Dolžnost naša je, da se jih po vrednosti spominjamo in njih lep spomin vedno ohranimo.

V lepi Rožni dolini, ki leži ob bistri Dravi blizu kranjskih gor, je stara, poštena fara sv. Jakoba. Farna cerkev stoji na veselem holmcu in gleda prijazno po fari; toliko lepega polja, senožeti in sadonosnikov, ki domače vasi lepo zeleno venčajo. Od visoke cerkvice sv. Jakoba vidiš v solnčnem zapadu na veselih goreh med sadonosnim drevjem Gorenče, imenitno vas, v kateri je toliko slavnih mož, duhovnikov in posvetnih gospodov rojenih, da ni skoro hiše, ki bi ne štela svojih gospodov, katerih nekateri še sedaj žive. In po pravici bi rekel, da je taka soseska pravi božji vrt, v katerem se vzgoji toliko služabnikov božjih, da skoraj leto ne mine, ko bi kdor izmed teh rojakov ne pel sv. maše.

Gorenčam se pa tudi na drevju pozna, da imajo skrbne in pridne domoročce, zakaj ni blizu vasi, ki bi imela toliko žlahtnega in sadonosnega drevja, ki so ga njeni nekdanji šolarji nasadili in požlahtnili. V tej slavni vasi je tekla zibel tudi rajnemu Matiju Ahacelu pod bomo slavnato streho, ki so se po rodbini pisali Kometar. Ko so pa v Celovec vprašali učenec novince: „Čegav si pa?“ je mladenič odgovoril: „Ahacelnov Matija“. Ahacelna potem zapišejo in vse svoje žive dni ostane Ahacel.

Naš Matija, Rožan bomega stanu, pa žlahtnega srca, so bili ravno na sv. Matija dan leta 1779 rojeni, ubogih, pa poštenih starišev sin. Imeli so brata, ki še živi, spoštovani c. kr. uradnik, in pa sestro,

prav modro, bogaboječo žensko, katero so posebno ljubili.

Mladenič, prebrisane glave, je pasel Matija doma živino, pa pri živini ni praznoval, tudi z malopridnimi otroci se ni pečal; bral je brezove trte in prodajal krivačem, ki z njimi vežejo slavnato streho. Kar je izkupil, so mu oče shranili in omislili za denar potrebne obleke. Tako se je mladenič navadil, že iz mladih dni biti skrben in denarja ne po nepotrebnem trati, ker je sam poskušal, kako se denar težko zasluži.

Lepo in pametno je, da stariši svojih otrokom nekaj oskrbijo, naj bo že potem mlado, sadonosno drevesce, ali par golobov, ali kako mlado živinčce, da si ga izredi. Ima z njim veselje in skrb ter se tako nauči iz mladih nog skrbeti za svoje imetje. Taki otroci bodo dobri gospodarji in gospodinje, kakor rajni Matija. Pa tudi šole deca ne sme zamuditi.

V Gorenčah je že svoje dni znalo nekoliko ljudi brati, dasiravno ni bilo blizu šole. Mladi Matijček se je lotil slovenskega branja doma, in ker je bil dobre glave, je znal poprej brati kakor pa zlagati ter se je hitro domislil, kako se tihniki in glasniki izrekajo. Naprosi dobre stariše, da so mu po zimi dovolili, hoditi v Rožek v šolo, dasiravno je bilo za njega uro hoda daleč. Ukaželjni mladenič se ni bal hude zime, ne daljne hoje, in v šoli se je prav dobro učil. Gospod šolnik so po stari navadi začeli zlagati ter Matijčka vprašali, ako že kaj zna. Fant gladko bere, zlagati pa ne more, in možu ni šlo v glavo, kako bi kdo mogel brati brez zlaganja. Slednjič se je moral tudi Matija zloga lotiti.

Ni prav, če se pretirno držimo starih navad in zamudimo mnogo dobrega ali celo sovražno, čeravno je boljše od starega. Prav pa tudi ni, da bi vse staro zaničevali in le za novim letali. Najboljše se je ravnati po nauku sv. Pavla: „Vse poskusite in kar je dobrega, ohranite.“

Imeli so v šoli katekizem, po eni strani nemško, po drugi slovensko; tega se je prav pridno učil ter se ni le krščanskega nauka, ampak tudi nemške besede dobro in lahko naučil; in še kot star mož se Ahacel svoj katekizem hvalili in želeli, da bi bila po vseh šolah na Slovenskem taka šega, ne pa neumna navada, da se slovenski otroci najprej nemško brati učijo, pa ne razumejo, kaj berejo. Slovensko branje se mora najprej znati, potem še-le v nemško napeljati; taka šola hitro in dobro izda ter se otrokom pozna, da so hodili v šolo. (Opomba uredništva: Zlate besede so to, Slovenski stariši, dobro si jih zapomnite! Edino to je prava vzgoja otrok! S temi besedami pa so tudi obsojene vse tiste šole na Slovenskem, kjer je izgnan slovenski materni jezik ter se otroci mučijo in morijo s tujim jezikom.)

V kratkem se je Matija v Rožku izšolal in bi šel rad v Celovec v višje šole; pa stariši ga nimajo

s čem dati v šolo. Bili so tisti čas dober in usmiljen gospod Franc Hudelist, kaplan pri Sv. Jakobu, previden mož, ki so za celo faroskrbeli in pomagali, kjer so kaj mogli, se veselili z veselimi, pa tudi žalostili z žalostnimi. Največja skrb jim je bila za ljubo mladino. Oni začno prvi šolo in tudi Matijo vzamejo med svoje pridne šolarje. V kratkem so dobili šolskega gospoda in Matija se je nauka tako pridno lotil, da je pogosto namesto učitelja v šoli učil. Tako je Matijček že v mladih letih pokazal, kak mož bo Matija. Gospod Franc so bili poseben prijatelj lepega petja, radi so mladenice in dečke ob nedeljah sklicali in jih učili lepih pesmi; pevci so že tistokrat bili v Rožni dolini na glasu, kakor so še sedaj. Med mladimi pevci je bil tudi naš Matija in pa sestra, prva med pevkami.

Z veliko radostjo so rajni Ahacel vse svoje žive dni pripovedovali, kako so v svojih mladih letih popevali in že kot star mož so še radi s svojo ljubo sestro zapeli kako staro pesem.

Petje povzdigne in požlahtni mlado srce ter razjasni človeškega duha, če je pošteno. Blagor torej ljudem, ki znajo lepe pesmi, pa tudi možem in ženam, ki učijo otroke lepih pesmi, oni sejejo dobro seme na polje Gospodovo.

Mlad in učen Matijček gospodu kaplanu posebno dopade; bil bi dober šolar in lahko kdaj dober gospod, so si gospod Franc mislili in vprašali očeta, kaj bo z njihovim fantom? Oče pravi, da ga bo moral obdržati doma in mu kadar odraste, dati koč, ker je najstarejši sin, „Tega ne“, rečejo gospod kaplan, „kajza je rajža, težko se pri njej živi; le v Celovec ga peljaj, si bo že pomagal, čeravno mu ti veliko dati ne moreš.“ Oče uboga in gre s svojim veselim Matijem v Celovec, kjer se v predmestju pri neki dobri ženski za stanovanje in hrano, katera je imela več šolarjev, da jim je kuhala. Priden šolar si je pri frančiškanih izprosil kosilo, da bi stariši ne imeli preveč stroškov. Huda se je godila doma novemu šolarju, kjer je dostikrat strašal in ni imel iz česa si kupiti kruha, za toliko boljše pa mu je bilo v šoli, kjer se je lahko učil. Toliko veselje je imel dobri mladenič za učenje, da je pogosto sam pri sebi dejal: Naj bi mi kdo dal le potrebnega živeža, pa mi kupil sukno, neprenehoma bi se učil. Skrbni kaplan gospod Franc so prišli pogosto v Celovec proizvedovat, kako Matija izhaja, in zelo jih je veselilo, da ga je vsak pohvalil, kdor ga je le poznal. Leto je preteklo, gospodinji je bilo treba plačati za stanovanje, in čeravno ni bilo veliko, je nepremožnega očeta vendar skrbelo, kje bo vsako leto toliko vzel. Stari Ahacel prišlo v Celovec in vpraša gospodinjo, kaj je dolžan? — „Je že plačano“, odgovori gospodinja, „vaš gospod kaplan so plačali za Matijčeta“. Solze so polile očeta in sina in naš Matija so bili svoje žive dni hvaležni dobrotniku in so svojim prijateljem o njem z ginenim srcem pripovedovali.